

Jedna

Podle papírů se Dan Griffin nijak nevymykal normálu. Byl rozrušený, šlo o naléhavý případ, podobal se všem ostatním pacientům, se kterými se na oddělení psychiatrické traumatologie setkáváme. V podstatě tuctový, ano, takhle jsem ho policistům popsala. Když v záznamech o těchto prvních terapeutických sezeních hledali odpovědi, dočetli se sice o tom, že měl na tváři modřinu, o hrůze v jeho hlase i o vzpomínkách natolik živých, až mu braly dech, ale nenašli ani náznak, že by byl schopen násilí. Vůbec nic, co by svědčilo o tom, čeho je schopen. Chvíli trvalo, než jsem pochopila, že otázka, kterou jsem si měla položit, nezněla „Proč jsem nepostřehla, že se to blíží?“, nýbrž „Proč jsem se mu neklidila z cesty?“

První schůzku s Danem mám sjednanou na pátek odpoledne, na konec náročného týdne, jehož součástí byl příliv nových doporučení, e-mail informující o škrtech v rozpočtu a pak, právě toho dne dopoledne, neočekávaný telefonát, z něhož se dozvídám o smrti pacienta Alfieho Burgesse.

Ošetřovatelka z hospicu, která mi líčí, co se stalo, je vlídná. „Zesnul pokojně,“ říká, „obklopen rodinou...“ a pak ještě cosi, co neslyším. Hovor končí: „Dáte to vědět zbytku týmu?“ Všem ostatním bych to pochopitelně měla sdělit já coby vedoucí oddělení a v minulých dobách bych se takového šéfovského úkolu ochotně ujala. V tomhle jsem bývala dobrá – byla jsem kompetentní, schopná, měla jsem situaci pod kontrolou a s náručí dokořán jsem se užuž chystala vstřebat všeobecný stres. Jenomže zrovna toho dne, v předvečer Tomových narozenin, pokládám sluchátko a ruka se mi třese.

Tenhle pocit se už nějaký čas zhoršoval. Někdejší chvění v žaludeční krajině se změnilo v napětí, které se mi jako pás vine přes hrud'. Dokáže ho vyvolat něčí smrt, třeba kamaráda našich sousedů, a někdy dokonce stačí i příběh v novinách, ale když jde o někoho, koho dobře znám, jako třeba Alfieho, tenhle pás se stahuje tak silně, že sotva dýchám. V hlavě mi nikdy nenaskočí žádný konkrétní obraz či představa, jen plíživý pocit hrozného strachu o Toma. Snažím se soustředit na Alfieho, na to, jak tu zprávu sdělím ostatním kolegům, ale tělo mám strnulé, jako by se chystalo zalézt někam do úkrytu.

Z Tomových narozenin se vyvinula posedlost. Věděla jsem, že to takhle dopadne. Došlo k tomu loni. Donedávna mi jakožto ukazatel času posloužila prakticky jakákoli událost: první podzimní listí, první poprašek námrazy anebo první šmouha nachových a žlutých krokusů. Všechna ta drobná znamení, že se svět otáčí dál bez něho. Ale jeho *narozeniny*? Den jeho narození? Která matka by se nechtěla přenést v čase zpátky k tomu dojemnému uzlíčku, jímž tehdy její dítě bylo, ať už je mu teď pět nebo padesát? Zmocňuje se mě jakési nervózní očekávání, které, jak vím, vyprchá. To datum přijde a zase

odejde bez Toma, balonek naděje splaskne a občas se stává, že i pouhá snaha opět se dostat do formy je nad moje síly. Takových dnů jsem už pár zažila a vím, že pominou. Avšak na okamžik mě tenhle pocit div nezahltí. Kdyby se jednalo o někoho jiného, kdyby tohle prožíval jiný člen mého týmu, řekla bych mu, že nemá v práci co dělat. „Jdi domů,“ nakázala bych mu, „a buď na sebe hodný!“ Domov je však z jasných důvodů tím posledním místem, kde chci být.

A toho dne jsem jako přetékáající vana. Kap! Kap! Kap! Cítím, jak mě ta váha tíží, jako by stačil jediný drobný úkol, abych vyšplíchlá a celá se rozcákla po podlaze. A přece se pořád hlásím o další povinnosti. Další doporučení? Další dozorčí skupina? Zpráva, kterou je třeba prezentovat na nějaké konferenci? *Jasně, nechte to na mně*, slyším vlastní hlas. A dělám to v naději, že takhle zaplním to prázdno. Nevymlouvám se. Žádné výmluvy neexistují. Ale toho dne, kdy se prvně setkávám s Danem Griffinem, se nedá popřít, že se v takovém stavu myslí nacházím.

Po tom telefonátu zůstanu chvíli sedět za stolem. Přemýšlím, jak ostatním zprávu o Alfiem sdělit, a je mi jasné, jak to proběhne. Vážné obličej. Zármutek, slzy, tlumené hlasy a objetí. Uvaříme si čaj a zavzpomínáme na něj, na jeho veselé „Tak jak se vede?“, když se objevil na recepci. V myšlenkách budeme prodlévat u jeho rodičů, u jejich tiché vážnosti a společně budeme zuřit, jak je to hrozně nespravedlivé. Budeme si připomínat, že byl nemocný, že porfyrie je degenerativní stav. Že Alfie popřel veškerou pravděpodobnost, a „když se to vezme kolem a kolem,“ uzavřeme, „vedl si skvěle.“ Pod vším tím kamarádstvím a soucitem bude pobublávat spodní proud soutěživosti: kdo ho znal nejlépe, kdo má právo

truchlit nejvíc. Zauvažujeme, jak je to dlouho, co na oddělení přišel kvůli své fobii z jehel, už to musí být alespoň osm let, možná déle. Vzpomínám si, že jsem o něm jednou vykládala Tomovi. Samozřejmě žádná jména, ale vzhledem k jeho nočním můrám to byl z mé strany pokus zmírnit jeho strach. Vy- bavuje se mi, jak seděl s vykulenýma očima, když jsem mu vyprávěla, jakou panikou Alfie trpí a co děláme, abychom mu pomohli. „Víš,“ řekla jsem tehdy a pohladila ho po vlasech, „každý máme svoje obavy.“

Zavzpomínáme, jak dobře Alfie vypadal, když sem přišel naposledy. Objeví se kondolence, kterou budeme podepisovat, sbírka na květiny. Stačí mi na to jen pomyslet, a už se mi dělá slabo. Úkoly, které bych v minulosti vítala a bez námahy zvládala, se mi dnes zdají k nezdolání.

Nestojím o další žal. O další smrt. Beztak už mám pocit, že mě to všechno obtěžuje. Nejradši bych telefon položila a dělala, že se nic nestalo. Ale to nesmím. Je to na mně. Na Ruth Hartlandové. Na ředitelce traumatologie. Já tomu oddělení šéfuju. Tak to alespoň stojí na mých dveřích.

V tomhle případě mám štěstí. Poté, co tu novinu sdělím kolegům v sousedních kancelářích, narazím na chodbě na Paulu, a protože vím, jak je hrdá na svou novou pozici vedoucí kanceláře, správně usoudím, že to ještě do oběda stihne roztroubit, a ještě udělá sbírku na věnec.

Až do poledne se mi daří držet se ode všech dál, ale v odpoledních hodinách mám za povinnost přijmout v hlavní kanceláři všechny nové pacienty s doporučením. Vnímám ten tichý zármutek. Vládne zde také atmosféra stoické houževnatosti. Jako bychom říkali: Jen se na nás podívejte, jsme kliničtí odborníci, jsme vyškolení, abychom zvládali a pojali do sebe

nepříjemné pocity, a to včetně těch vlastních. Tom si z toho dělával legraci. „Mami,“ řekl mi, „už jsi doma – můžeš vypnout mimikry.“ A přece jsem cítila tu zvýšenou vnímavost, to, jak lidé kolem sebe navzájem opatrně našlapují, jako by byli po nějaké nehodě samá modřina a bolístka. Po deseti minutách už pro samou vlídnost a starostlivé pohledy nemůžu dýchat.

Zanedlouho se to změní. Smrt z nás udělá sobce a nakonec každého zatlačí do jeho vlastního nitra, aby rozjímal o svém životě a o rodině. Pro jednu jsem vděčná za Paulu, která vždycky okázale mluví jménem týmu. Zvedne oči od papírování. „Člověka to nutí přemýšlet o tom, co bere jako samozřejmost,“ prohlásí a rozhlédne se po všech v místnosti. „Já bych si jen přála jít domů a obejmout svoje děti.“ Chytí se kolem pasu a stiskne si boky. „A jsem si jistá, že jsme na tom všichni stejně.“

Neříkám nic. Nevezmu si ji stranou, abych jí připomněla Evu, která děti nemá a moc by si je přála. Jenom se usměju a přisvědčím. O sobě nemluvím. Nemůžu. O mé situaci nikdo neví. Takhle je to lepší.

Dan Griffin je to odpoledne mým posledním pacientem. Ordinaci mám těsně u čekárny, hned za rohem, a zajít si pro pacienta mi trvá asi minutu – těchto cest jsem za posledních více než dvacet let roků podnikla stovky. Když byli Tom a Carolyn malí, občas mě tady navštěvovali. Vzpomínám si, jak se Tomovi líbila „točivá“ židle v hlavní kanceláři, kde sedával a díval se z okna přes koruny stromů. Oba dva by překvapilo, jak málo se to tu změnilo – třeba koberec a nábytek jsou úplně stejné jako kdysi. Během let přibylo na chodbě pár položek na zdi: zarámované ocenění Beacon Award, pochvala Nadace za vynikající klinickou odbornost. Jinak tu visí pořád stejné

obrazy: vedle výtahu mořská krajinka, řada abstraktních obrázků s roztroušenými geometrickými tvary a také ten, který měl Tom nejradši – s chundelatým pejskem poskakujícím v dešti. Právě tohle u nás nabízíme: pocit stability, cosi neměnného, nač se ti, kdo v životě zažili hrůzu, mohou spolehnout. Tenkrát David nad jakýmkoli psychologickým teoretizováním pokrčil rameny. „*Copak tohle může něco změnit?*“ pronesl. Nejspíš kvůli tomu, co postihlo naši rodinu.

Když si jdu pro nového pacienta, obvykle věnuju chvílku tomu, abych si pročistila hlavu, zorientovala se na pacienta a na proces, který máme zahájit. Dneska to neudělám. Ráda bych řekla, že jsem přemýšlela o Alfiem a o jeho rodičích, jenomže to by byla lež.

Kráčím zvolna a rozvážně, oči upírám na ty plovoucí čtverce z azurově modré kobercoviny. A zrovna když procházím okolo schodišťové šachty, zvednu oči a spatřím ho v čekárně na konci chodby. Zastavím se a jen upřeně zírám. Všechno ostatní přestává existovat.

Choulí se na židli u dveří, hlavu v dlaních, takže mu vlasy visí přes prsty. Uslyším, jak se mi z hrdla ozývá přídušený výkřik, a vzápětí mnou jemně prosumí jakási vlna. Najednou se cítím lehká. Povznesená. Zase si nechal vlasy dorůst! Davidovi by se to hrozně nelíbilo. Mě to těší. Při jedné z posledních příležitostí, kdy jsem Toma viděla, se úplně ostříhal a dlouhé zlaté kučery nechal válet v umyvadle v koupelně, což mě málem rozplakalo. Teď mu zase dorostly k ramenům. Dlouhé vlasy mu sluší víc, napadne mě, když se při pokusu nabýt zase rovnováhy opírám rukou o zeď.

Když přistoupím blíž, uvidím jeho vatovaný kabát. Ten, co jsme mu koupili k Vánocům. Ten s kostkovaným lemem.

Srdce mi teď buší opřekot. Košili má novou, tu nepoznávám, a na klíně červený batoh. Na nohou martensky. On ty černé křusky pořád má! Při pohledu na ně se usměju. *Tome, tak ty jsi tady!* táhne mi hlavou a možná to vyslovuju nahlas. Hrudník se mi prudce zdvihá a klesá, dávám se do neohrabaného běhu, až polekám pacienty v čekárně. Někteří vzhlednou. Jedním z nich je Tom. Když zdvihne hlavu, pocítím v solaru plexu tupou bolest, tupou a rychlou jako úder pěstí. Není to on.

Třaslavě se zastavím. Stáhnu se zpět. Je to zvláštní vrávoravý pohyb. Mladík, jenž zvedne oči – vlastně je to teprve kluk –, na mě krátce, bez výrazu pohlédne, potom se znovu zadívá na svoje ruce. Všimnu si monoklu pod okem, modřiny na líci a zafačované ruky. Není to Tom. Cítím se malátně, přepadá mě nevolnost. Sáhnu po zárubni a pevně se jí chytím.

Už jsem si zvykla, že svého syna vídám na podivných místech. Dospěla jsem k poznání, že je to normální – něco takového se stává každému z nás. Během toho posledního roku a půl jsem ho „viděla“ mockrát. Zrovna minulý týden jsem ho zahlédla, jak stoupá do kopce ke své někdejší základní škole. Vypadal jako těsně předtím, než v šesté třídě začal překotně růst. Šel s Finnem, kopal do školní tašky, a zatímco se pošuchovali, byli samý smích a žert.

Někdy ho vídám staršího. Upoutá mě kdejaká maličkost: kudrna na šíji, když Tom vystupuje z metra, nebo jeho rozevlátá chůze po pláži. Občas – a tehdy mě to rozruší nejvíc – vyhlíží přesně tak, jak jsem ho viděla naposledy: sedmnáct let, vystrašená tvář a brutální sestřih. Tyhle obrazy jsou pokaždé prchavé, jen se zamihotají, a když se zahledím pozorněji, zmizí. Většinou vím přesně, co dělám – že si Toma vědomě vyvolávám z paměti a nic netušící cizí lidi přetvářím do podoby,

kteřou si přeju vidět. Jak tak ale stojím toho dne ve dveřích, ta podoba nebledne ani se nemění. Je jasná, pevná a znepokojivá.

„Dan Griffin?“ říkám. Očima přejíždím čekárnu a přitom přesně vím, kdo se zvedne na nohy. Při zvuku svého jména sebou rozpačitě škusne a kývne na souhlas. Pak už si toho moc nepamatuju. Možná, že když se chopí batohu, potí se a klepou se mu ruce; žádné podrobnosti se mi nevybavují. Moc o něm nepřemýšlím. Když mířím zpátky do ordinace, soustředím veškeré úsilí na to, abych udržela tělo ve vzpřímené pozici a abych po těch modrých kobercových dlaždicích kráčela stejnouměrnou, vyrovnanou chůzí.

V doporučení stojí, že je mu dvacet dva, ale vypadá mnohem mladší. Zběžnou prohlídku u něj provedla doktorka Jane Daviesová, zástupkyně praktického lékaře v Hackney, se kterou jsem se nikdy nesetkala.

Vážená paní doktorko Hartlandová,

byla bych Vám vděčná, kdybyste mohla urgentně posoudit tohoto mladého muže, který se sem právě přistěhoval. Dan Griffin nedávno zažil nanejvýš traumatizující událost a vykazuje klasické symptomy posttraumatické stresové poruchy. Není schopen prozradit, co se stalo, ale jsem přesvědčená, že se jedná o surový útok v parku. Avšak vzhledem k tomu, jak vážnou úzkostí trpí, jsem ho nenutila, aby se mi svěřil s detaily. Vyžádala jsem si dokumentaci od jeho předchozího praktického lékaře.

S pozdravem atd.

dr. Daviesová

Dan civí na zem, k hrudníku si tiskne batoh. Tělo má napjaté, oči nejisté. Představím se mu, ptám se, co bych pro něj dnes mohla udělat. Nastane dlouhá odmlka. Zvedne zrak, několikrát polkne a pak se na mě zahledí s takovou intenzitou, až bych nejradši uhnula pohledem.

Mou stísněnost nepostřehne asi proto, že má co dělat se svou vlastní. Mám zarudlý obličej a srdce mi stále buší tak divoce, že nemůžu uvěřit, že to pod tím vypasovaným modrým sakem není vidět. Může za to šok? Zklamání? Nebo se snad zlobím či stydím, že jsem mohla být tak pitomá? *Co jsem si myslela?* Co by si myslel David? Představuju si ho, jak koulí očima, ale ve skutečnosti zároveň přemítám, jestli by viděl to, co já.

Na začátku sezení toho Dan namluví dost. Když mi sděluje, že je „zoufalý, nezvládá“, a líčí mi, jak rozsáhlé jsou jeho vzpomínky, hlas má úsečný a zadýchaný. Za tuhle drobnost jsem vděčná. Využívám této příležitosti, abych zase vplynula zpátky do svého těla, ale i když Dan mluví, cítím nával vzdoru, prudkých a nadějeplných myšlenek, které mi velí odmítnout, koho před sebou ve skutečnosti mám. Sedím bez hnutí. Dýchám.

Brzo si uvědomuju, že stehny spočívám na židli, ruce mám na klíně a naslouchám, zatímco pacient přechází od svých symptomů k pocitu zklamání souvisejícího s klinikou. Jak je malá! A zchátralá! Jak špatně se hledá!

„Na to, jakou pověst má,“ prohodí, „mě to dost překvapilo.“ Zmiňuje se o ošuntělém koberci. O výtahu, který nejezdí. O zdech, které potřebují „trochu šmrncnout barvou“, a o nedostatečném a zmateném značení. „Víte, co mě napadlo?“ prohodí. „Nebyl to náhodou nějaký test? Zkouška orientačního smyslu?“ A pak s neurčitým náznakem paranoie dodá: „Jako

byste si přáli, aby se nám to v makovici zase celý kurevsky pomotalo.“ A pokračuje dál, přičemž vlévá do našeho sezení proud stížností a nespokojenosti. „Tohle oddělení doporučuje kdekdo. Prý jste ve svém oboru *odborníci*. *Jednou týdně*, píše se v té zprávě. Šest sezení? To má jako stačit?“ Tón jeho hlasu není vzteklý, spíš rezignovaný. Klinika. Náš přístup. Já. Očekával víc. Už teď jsme ho zklamali. A přece ho to jaksi nepřekvapuje. Dost rychle mi dochází, že právě na tohle je zvyklý. Tohle se naučil očekávat: to, že na svět hledí skrze optiku zklamání. Krčí rameny. „Hádám, že jsem si myslel, že to tu celé bude kapku...“ odmlčí se, snaží se najít to pravé slovo, „*výjimečné*.“

Když se ho zeptám, co si od léčby u nás na oddělení slibuje, opáčí, že „chce, aby všechno zase bylo tak jako předtím“. A v tomhle momentu se předkloní a zaujme pozici vyjadřující důvěrnost, jako bychom byli staří známí nebo kamarádi, kteří se opět sešli. Mám co dělat, abych zůstala v klidu. Abych odolala nutkání přisunout se k němu blíž. Prstem nakreslí na nohavici džínů neviditelnou čáru.

„Tohle je *předtím*... A tohle *potom*. A já chci být zase zpátky tady,“ pronese a šfouchne se do stehna, do té části *předtím*. S očekáváním ke mně vzhledne.

Z prvního sezení s Danem Griffinem mi v paměti utkvělo nejvíc to jeho zaujetí, ne-li přímo posedlost dostat se zpátky do stavu, „v jakém byl předtím“. Takové přání je běžné u spousty našich pacientů, takže se mi uleví, že se zase ocitám na známém území, ve světě, o kterém mám pocit, že ho mám pod kontrolou.

„Když se stane něco hrozného,“ řeknu, „je pochopitelné, že se chceme vrátit do doby před onou událostí.“ Vykládám mu, že ať už se přihodí cokoli, cílem terapie není snažit se

to vymazat, ale právě naopak. „Tady na oddělení pracujeme na tom, jak tuto traumatickou příhodu nebo příhody začlenit zase do vašeho života,“ dodávám.

Sedí na židli strnule, na čele mu v jedné lince vyvstávají krupičky potu.

Nepřestávám mluvit, říkám, co je třeba, přikyvuju a kladu mu všechny náležitě otázky a po celou dobu se do něj vpíjím, šátrám mu po tváři očima jako slepec prsty. Snažím se dopídit všech jeho tomovských rysů. Způsobu, jak mu vlasy spadájí dopředu. Křivky jeho brady. Výrazu zranitelnosti, který mu občas přelétne přes obličej. „Prostě nejsme schopni dosáhnout toho, aby se nám to strašné odestálo,“ povídám. A tohle dokážu vyřknout s opravdovým přesvědčením. „Každá událost z vaší minulosti teď vytváří toho, kým jste –“

„Tohle už jsem udělal,“ skočí mi do řeči. „Už mě potkalo ledacos. Před léty. Prostě jsem si to odblokoval.“ Soustředěně na mě zírá. „Tenkrát to fungovalo –“

Otevřu ústa, abych něco podotkla, ale on pokračuje: „Zkrátka jsem nepřipustil, aby mě to ovlivnilo. Neznamenal to nic.“ Zvyšuje hlas, vzápětí zakroučí hlavou a švihne rukou, jako by odháněl mouchu. „Prostě potřebuju, aby mi to zase fungovalo.“

V očích má vzdor, jako by mě vyzýval, ať si troufnu nesouhlasit. Skrývá se v nich záblesk hněvu, což mě těší. Podle mých zkušeností to může být dobré. Hněv na to, co se stalo. Hněv může značit zdravou část psychiky. Část, která chce bojovat. Touhu po zlepšení. Může to být znamení energie, naděje. Ale ne vždycky.

„To, co se stalo... Byla to blbost!“ štěkne. „Pár kreténů. Pár pitomejch zmrdů v parku – a teď... No jen se koukněte!“

Zdvihne ruce, aby mi ukázal, jak se mu třesou prsty. „Co má tohle kurva bejt?“ Jezdí rukama po batohu. „Jsou dny, kdy ani nedokážu vylézt z postele. Vynechávám přednášky. Chodíval jsem všude. Cítil jsem se nezranitelný. Jako Terminátor,“ zasměje se. „A teď...“ vrtí hlavou, „dokonce i to, že jsem přišel dneska sem...“ Pak mu selže hlas. „Ukázalo se, že jeden z těch chlápků byl venku na podmínku. Chci říct, prokristapána, oni ho propustili *na podmínku*. Co je to s těmi lidmi? Proč lidi nemůžou dělat svou práci pořádně?“ Zhroutil se zase na židli, maličký, poražený. Snad to způsobilo jeho zoufalství, ten tmavnoucí stín na jeho tváři, ale každopádně jsem v hrudi ucítila úzkostné zachvění.

Uvědomuju si silné nutkání pomoci mu. Nezklamat ho. Všimnout si tohoto pocitu je moje povolání. Zaznamenat, co se mezi námi v téhle místnosti děje. *Proč lidi nemůžou dělat svou práci pořádně?* Nadešla chvíle vyjádřit se k jeho zklamání ohledně „systému“, našeho oddělení a zauvažovat, zda ho znepokojuje i to, že bych ho snad mohla zklamat i já. Avšak v té chvíli se mi protipřenos zdá zamlžený a nejasný. A tak neříkám nic.

Sedíme spolu mlčky. Slyším jeho rychlý dech, a když se zahledí na svoje ruce, jež jsou nyní klidné, upřu oči na žloutnoucí modřinu, kterou má ze strany na obličej, na stehy na rtu a na ušmudlaný obvaz na levé ruce. Po chvíli promluví, ale jen šeptem. Musím se k němu naklonit, abych ho slyšela. Když se přiblížím, vidím Tomova ústa, způsob, jímž mu ze rtů vycházejí slova. To, jak se kouše do spodního rtu, když je nervózní. Sleduju jeho pusy, která mi sděluje, jak se pro něj svět změnil. Návaly paniky, vzpomínky a noci beze spánku. Nicméně tomu, co se vlastně přihodilo, „té záležitosti

v parku“, jak to stále nazývá, se vyhýbá jako čert kříži. Nesnažím se z něj mámit detaily. Víím, že musím čekat – kdybych se pacienta začala vyptávat příliš brzo, mohl by to vnímat jako další násilí.

Kladu mu jiné otázky. Je jich možná víc než obvykle. Ptám se ho na rodinu: „Rodiče? Sourozenci?“

„Příbuzné nemám,“ pronese lhostejným tónem. „Otec je mrtvý. Bratry ani sestry nemám. A o matku jsem přišel.“

„To mě mrzí –“

Zavrtí hlavou. „Takhle jsem to nemyslel. Matka je pořád naživu. Tedy pokud víím,“ pokrčí rameny. „Ztratil jsem ji ve prospěch někoho jiného.“

„Někoho jiného?“ prohodím. Jeho volba slov mě zaujme i zmate. Umlčí mě.

„O rodině se nechci bavit.“ Mluví úsečně. Pak dodá hlasem o něco mírnějším, skoro omluvným: „Jenom bych rád, aby mi bylo líp. Nechat tu věc za sebou a hnout se z místa. Osvojit si třeba pár technik, pár nástrojů.“

„Žádné nástroje vám nenabídneme,“ odvětím. A řeknu mu, že lidem nabízíme místo, kde si můžou popovídat. „Léčbu slovem. A vzhledem k tomu, že jste k nám přišel, si možná potřebujete o něčem popovídat.“ Požádám ho o dotazník – o ten, „který mu přišel poštou“.

Tupě na mě zírám. „Žádný jsem nedostal.“

Vylovím ze šuplíku nový formulář a požádám Dana, jestli by ho nemohl vyplnit a odevzdat na recepci. Papír si vezme, přeloží ho napůl a strčí do batohu. Zjevně nemá v úmyslu vyplňovat nic. Po chvíli se k němu nakloním. „Rychlou nápravu si přeje spousta lidí, kteří sem přicházejí,“ řeknu. „Obávám se ale, že takhle to nefunguje. Ten dotazník mi pomůže

pochopit, jaký význam pro vás tenhle traumatický zážitek má. Proto neexistuje žádný soubor nástrojů. Podstatou věci je zjistit, co jste zač – kdo jste.“

Okamžik vyhlíží zaskočeně.

Vykládám mu, že lidé sem chodí proto, že nejsou schopni pokračovat v životě. „Zasáhlo je něco, co je často šokující, násilné či brutální, a často je to pronásleduje v podobě vzpomínek a invazivních myšlenek.“

Ani se nepohne.

„Jako by ten zážitek něco roztrhal,“ říkám. „Ochrannou vrstvu. To trauma se stalo jakýmsi zraněním, které se samo nezhojí.“

„Zraněním...“ opakuje. „Ano, takhle mi to připadá.“

„Tohle zranění se někdy otevře, protože odstartuje něco jiného – třeba nějakou asociaci či událost v minulosti,“ vysvětluju, „a právě proto se s ním musíme vyrovnat, abychom se mohli hnout z místa.“

Získávám si jeho plnou pozornost. Očima mi visí na rtech.

Vykládám, že trauma obvykle zanechává v lidech dojem, že se svět proměnil v nebezpečné místo, „chaotické, neuspořádané a nejisté“.

Poprvé při mých slovech kývne na souhlas.

„Mám pocit, jako by mi někdo sebral můj svět,“ a naznačí, jako by si na špičku prstu pokládal míček, „a obrátil ho vzhůru nohama.“ Když hovoří o svém pocitu bezmoci, o tom, že se se mu „život vymyká“, jeho řeč se zrychluje.

„Cítil jste se takhle už někdy dřív?“ ptám se. „Někdy v minulosti?“

„Jestli jsem se takhle cítil už někdy dřív?“ opáčí a znovu přikyvuje. „Ano, cítil. A je to příšerný pocit.“ A vypráví mi

podobnosti o svých pocitech závratí a malátnosti. „Všechno je rozmazané,“ říká, „jako bych měl omdlít.“

Tehdy to vezmu na vědomí poprvé: když dostane otázku týkající se jeho minulosti, nejenže ji zopakuje, ale pak na ni neodpoví. Budí to dojem, že je soustředěný a zároveň mlčí, a na konci sezení vznikne pocit jakési bezvýznamné důvěrnosti – jako bych o něm věděla všechno, a vlastně nic. Ještě jsou tu další věci: touha po „rychlé nápravě“, neochota mluvit o minulosti. Připadá mi to, jako by mezi jeho potřebou a mými schopnostmi zela propast. Jako by hladověl. Jako by měl vlčí hlad a ve mně to budí dojem, že ho nedokážu nasytit, což jsem tehdy přikládala tomu, že mu činí potíže někomu důvěřovat – tohle bývá běžné u pacientů, kteří utrpí trauma a zklamání. Není to nic neobvyklého. Jen je třeba si takových věcí všimnout. Jsou to ukazatele, které nám sdělují, v jaké krajině se budeme pohybovat. A přece tato schůzka samozřejmě není normálním prvním sezením. Toho dne mi po jeho odchodu nezůstane žádné nedotčené plátno, na něž bych mohla načrtnout počátek naší práce. *Tabula rasa*? Ale kdepak – ještě než jsme začali, byla to zmatená čmáranice.

Až později, když si zapisuju poznámky o případu, postřehnu ještě další věc. Odehrála se, když mluvil o tom, jak se naklonila osa jeho světa. „Svět není bezpečný,“ zapisuji si, ale jak si tak pročítám napsanou větu, dochází mi, že takhle to vůbec neřekl. Jeho skutečná slova by mohla znamenat totéž – anebo něco úplně jiného.

„*Necítím se bezpečně.*“ Ano, tuto formulaci použil. Když hledím na slova na stránce, je mi to jasné. Ale z důvodu, který neumím vysvětlit ani sobě a mnohem později ani svému právnímu zástupci, neudělám v poznámkách žádnou změnu.

Dvě

Způsob, jímž děti přicházejí na svět, je prý zhuštěný plán toho, jak budou žít svůj život. Moje dcera Carolyn se dostavila jako první a v dospělosti prokázala úplně stejnou dochvilnost a odhodlanost. Poté, co nadurděně, s rudým obličejíkem vlétla do náručí porodní asistentky Beatrice, rychle se uklidnila – něčemu podobnému jsem v následujících letech přihlížela mnohokrát.

Po kluzkém kvaltu provázejícím příchod mé dcery se na porodním sále rozhostil klid a mír. Beatrice přecházela kolem lůžka; svist gumových podrážek o lino, tlumené pípání monitoru a mlaskavé oddychování novorozeněte v mém náručí. O jejího bratra-dvojče jsme se nestrachovali, jeho opožděný příchod neměl lékařské vysvětlení, a proto jsme tu odmlku přičítali jeho vlastnímu rozhodnutí.

„On si tam holt lebedí!“ prohlásila Beatrice se smíchem a popleskala mě po paži. Měla silný jamajský přízvuk a dlouhé řasy. „Chce vás mít pár minut jen pro sebe... Chce si protáhnout

nožičky. A kdo by mu to mohl vyčítat?“ řekla a usmála se na mě a na mého manžela.

Jak minuty odtikávaly, můj manžel David byl stále nervóznější a jeho úzkost nedokázaly zmírnit žádné fantastické řečičky o tomhle druhém dítěti. „Co se děje?“ naléhal zoufalým hlasem. Čas od času se mi před očima mihla modř jeho košile, jak rázoval sem a tam po místnosti. Právě tohle mě k němu přitahovalo nejdřív: jeho výška, jeho fyzický zjev. Samotná pozice, kterou zaujal, jakmile někam vstoupil. Když ale byl napjatý či neklidný, zdálo se, že se bortí, zmenšuje, končetiny se mu volně klimbají. Beatrice mu jemně navrhla, ať si zajde na kávu anebo „se jde na chvilku proskočit na vzduch“. Pokud šlo o mne, věděla jsem, co se chystá, a vypnula jsem se, zavřela jsem oči jako zvíře upadající do zimního spánku.

Snad to způsobil tenhle pud sebezáchovy nebo prostě přítomnost Beatrice, která beze slova proplouvala okolo postele a něco si broukala, ale já jsem cítila klid. Doktora zavolal David, který se valem scvrkával. Když se Beatrice nade mnou naklonila s kostičkou ledu, abych se mohla osvěžit, usmála se. „Váš klouček přijde, až bude v pohodě a připravený. Jen počkejte,“ a stiskla mi ruku. „Tenhle mládenec si rád dělá všechno po svém. Nehodlá nikomu poklonkovat.“

Když se Tom konečně vynořil do ostře bílých světél, mezi hemžení zelených a modrých pláštů, ukázal nám vzteklou, pomačkanou tvář. „No, no, všichni ti lidi, všečen ten kravál...“ pokvokávala Beatrice, když ho brala na ruku. Občas mě napadá, jestli se až do konce života náhodou nevzpamatoval z toho šoku.

Později jsem se dozvěděla, že se moje děti narodily dvacet osm minut po sobě. Že časový odstup mezi narozením

dvojčat bývá v průměru sedmnáct minut. Když jsem po létech uvažovala o těch dvaceti osmi minutách, představila jsem si Toma, který je poprvé po devíti měsících v klidu a sám. A ačkoli se toho o dvojčatech a jejich úzké spřízněnosti napíše dost a dost, nevěnuje se mnoho pozornosti faktu, že zřídka-kdy bývají sama. Od početí do porodu a v nejuťlejším dětství jsou pořád spolu, věčně mají sourozence vedle sebe.

Odpoledne se do nemocnice přihnala moje matka. Měla skelný pohled a zoufale chtěla miminka vidět. Když se objevila ve dveřích, jako vždycky už byla v půli věty, a poté, co se nade mnou sklonila, postřehla jsem závan odpoledního ginu i výmluvné hněvivé pocukávání svalů na jejím čele. Já jsem však pod vlivem sedativ a hormonů jen zářila, takže po mně její slova neškodně klouzala.

Možná už domluvila, možná se jen nadechovala, ale každopádně jsem nepromeškala příležitost.

„Carolyn vyrazila ven jako střela,“ zablábolila jsem. „Zato Tom!“ dodala jsem zadýchaně. „Ten si chtěl pohovět. Chtěl mít prostor pro sebe. Dával si načas –“

V té poporodní euforii jsem nebyla ve střehu. Zatímco jsem dál přetvářela způsob narození každého dítěte do aspektů jejich osobnosti, zapomněla jsem na pravidla svého vztahu s matkou.

„Skoro to vypadalo, jako by chtěl u mě zůstat,“ mlela jsem, „než bude muset čelit náporu toho velikého, širého světa.“ Matka se snažila naslouchat. Naklonila hlavu. Po chvíli jsem si uvědomila, že se tváří kysele.

„Nebud' pitomá!“ vysmála se mi, jako by peskovala batole, které se nevhodně chová u oběda. „To způsobil plodový vak! Tady přece nejde o svobodnou vůli.“ Ve snaze definitivně

znovu nastolit řád se natáhla, aby uhladila varhánky na nemocniční přikrývce. Vzápětí se zas posadila. Obličej měla klidný, protože byla spokojená, jak z místnosti vypudila veškeré fantastické smyšlenky.

To, že jsem byla vůči ní toho dne imunní, nezpůsobila jen sedativa a hormony. Bylo to mnou. Byla jsem jiná, protože jsem držela svoje dvě miminka, na každé ruce jedno. Když se matka dál zaobírala podrobnostmi své cesty do nemocnice – neschopný taxikář, úskalí při příjezdu do Londýna během dopravní špičky, zrušený dobročinný oběd –, cítila jsem se tak naplněná a bohatá, že se mě její zoufalý křik nemohl dotknout. Byla jsem sice bolavá a zhmožděná, ale sotva jsem ho slyšela. Sledovala jsem, jak se jí pohybují ústa. Hlášky, které se spojují do slov, jež se ohýbají do zkomolených vět. *Na dálnici hrozný provoz. Všechno na poslední chvíli. Neměla jsem čas se připravit. Kéž bych to věděla dřív!* Ta slova, ty droboučké, vzteklé broky, se ode mne jen neškodně odrážely. Mezitímco ona překypovala zlostí, já jsem překypovala láskou. A jak tak seděla u mého lůžka a prsty ji svédily nedočkavostí, aby se mohly vtisknout a vpáčit do tělíček mých novorozeňat, pocítila jsem příval moci. Usmála jsem se a pevně jako štít jsem svoje děti objala. Dozrála jsem k určitému postavení a také k poznání, že vůbec poprvé v životě mám něco, co mé matce nepatří. Něco, co nemůže mít.

Jakmile odešla, David si vlezl ke mně na lůžko. Když si neseměle pochoval děti, jedno po druhém, do tváře se mu zase vrátila barva a usmíval se od ucha k uchu. Pak šel do kavárny pro pití a něco k snědku a já jsem maličké opatrně položila do postýlky a klesla na polštář. Dubnové slunce, které svítilo oknem dovnitř, se zachytávalo v korunách stromů. Pozorovala

jsem, jak mi třepotavé vzorečky z listí tančí na dece. Na oddělení bylo ještě několik návštěvníků a zvuk hovoru mě uspával. Jedna rozmluva upoutala mou pozornost. Vedly ji dvě ženy naproti mně – už jsem je sledovala i předtím. Ta, která ležela na posteli, něžně podávala svoje novorozeňátko té druhé, což byla, jak jsem se dovtípila, její matka. Novopečená babička. Když se pro dítě natáhla, obličej se jí rozzářil ohromnou pýchou a radostí. Naslouchala jsem, jak se spolu baví o nějakém Alexovi. O tom, že je potřeba spravit plot. „Budete pořádat křtiny?“ zeptala se starší z žen. „Anebo jste se ještě nerozhodli?“ „Ještě nevím,“ odpověděla její dcera. Starší žena přisvědčila a potom klábosily o všem možném. *Ty malilínké prstíčky! Ty dlouhé řasy! Tvářičky má jak broskvičky.* Bylo to velmi prosté, uvolněné a jednoduché. A já jsem žasla. A záviděla jim tu uvolněnost. Tu normálnost.

„Proč?“ řekla mi matka s obličejem staženým nevolí, když jsem se jí zmínila o tom, že mám v úmyslu kojit. „Já nekojila nikdy,“ odušila rozhodně, jako by to tím chtěla uzavřít.

„Já vím.“

„Obě?“ pronesla nevěřičně.

A v těch prvních týdnech začala být krmením přímo posedlá. Stačilo, aby některé z dětí sebeslaběji zaplakalo či zavrnělo, a už to pro ni byl důkaz, že jsou těžce podvyživené. „Má hlad,“ pokývala hlavou, zatímco zírala na to z miminek, které se mi právě tisklo k naběhlým prsům. „Jako vlk,“ uzavřela to a její prsty se chystaly roztrhnout krabici s umělou výživou, kterou s sebou nosila místo kabelky. Jejím vlastním neutišitelným hladem se nakonec začal energičtěji zabývat David. „Víte co?“ prohodil a zavěsil se do ní. „Půjdeme si koupit nějaký koláč.“

Moje dcera přistoupila ke krmení stejným způsobem, jakým řešila později v životě téměř všechno: věnovala se mu svědomitě a s nadšením, dokud nebyla hotovým vzorem výkonnosti. Ale stejně rychle, jako se úkolu zhostila, se začala i nudit, takže se z „doplňování paliva“ pro ni záhy stala povinnost, cosi, co je třeba vykonat, a během kojení se jí pohled toulal po místnosti za zajímavějšími podněty. „Náš malej šplhoun,“ říkali jsme jí v těch prvních měsících.

Tom byl její pravý opak. Urputně se snažil zjistit, jaký to všechno má smysl, ale když už se „chytil“, jak se říká, dokonale se na věc soustředil. Na rozdíl od své sestry ke mně vzhlížel, upíral na mě šedomodrá mramorová očka a drobnými prstíčky mi svíral lem propínacího svetru.

Z těchto nejranějších let mi nejvíc utkvěla v paměti čirá tělesnost toho všeho. Prstíky na mé líci. Bříško opírající se mi o bok. Nožičky, které mi šplhají na klín. Ručka, jež potichu vklouzne do mé dlaně. A tohle všechno v mlze nevyspání. Špatně spal Tom, ale slabší chvílky mívali oba. A snad celé měsíce námi přicházející ráno pokaždé drsně zatřáslo, poněvadž nás zastihlo všechny tři – a mnohdy i čtyři –, jak se válíme mezi dekami jako rozbité krámy, které moře vyplavilo na břeh. A přece se v té tělesnosti tajila radost. Propletená těla, tisknoucí se k sobě. Do bezpečí.

Když se z nemluvnátek stala batolata, pozorovala jsem jejich různý postoj k životu. Carolyn byla čiperná a chytrá, stačilo jí se jedinkrát dívat, jak něco dělám, a hned to zkoušela sama. Světu rozuměla jaksi sama od sebe, měla vrozenou vědoucečnost i úpornou nezávislost, kvůli nimž jsem se často cítila zbytečná. Nešlo o to, že by snad Tom něco nedokázal, avšak měl jinou výchozí pozici – vždycky byl o krok pozadu. Jakmile

k něčemu obrátil pozornost, Carolyn už byla pryč a pouštěla se do něčeho nového.

Vzpomínám si na ty velké chvíle rodinného života, kdy se dítě poprvé postaví, udělá první krůček nebo nakreslí na kus papíru čáru, načež vypukne všeobecné pozdvižení. Carolyn pokaždé zvedla oči, sklonila hlavičku a rozzářila se a pak ten kousek opakovala, zatímco se jí celé tělo rozsvítilo elektrizujícím uznáním. Toma na rozdíl od ní aplaus okolí absolutně nezajímal. Pozornost ho mnohdy vylekala, takže se se svraštělým čelem odvrátil, poněvadž ho ten rozruch přiváděl do rozpaků.

Někteří rodiče dvojčat se snaží víc, než je zdrávo, aby u svých dětí podporovali odloučenost a individualitu. My jsme k nim nepatřili. Od vteřiny, kdy se Carolyn a Tom narodili, a dokonce i dávno předtím, pro nás pořád byli „dvojčata“. Milovala jsem chvíle, kdy nám na ulici nakoukl do kočárku někdo cizí. Jeho pohled jako by říkal: „Jé, dvojčata!“ a vyzařovala z něj směsice překvapení, obdivu a úžasu.

V útlém věku si byli hodně podobní. Máme spoustu fotografií, kde mají stejné nezkrotně kudrnaté vlasy a jsou téměř k nerozeznání. Tom se odjakživa cítil nejspokojeněji venku. Měl hrozně rád otevřené prostory, mořská pobřeží, hory a louky, s radostí se po nich proháněl, lezl na stromy a sbíral klacíky. Dokonce i doma v Londýně jsem ho často našla vzadu na zahradě, jak se hrabe v hlíně nebo si v křoví staví doupě. Naopak Carolyn dokázala prosedět celé hodiny u stolu a barevnými fixy kreslit složité obrázky. Kreslívала hlavně oblečení, různé vzorované šatičky a sukně a výstřední boty, které pak pečlivě vystřihovala a skládala z nich krásné modely. Na tohle období, kdy nás ještě nesvazoval pevný řád a přísná

školní pravidla, se ohlížím s láskou. Ta léta, kdy byly děti ještě malé, to byl náš zlatý věk. Tehdy jsme přesně věděli, kde jsou a co dělají. Starosti nám dělala předvídatelná nebezpečí: provoz na ulici, zubatý okraj skluzavky či hluboký rybníček na zahradě. Jak děti rostly, jejich „blíženectví“ mi vyhovovalo víc. Dál jsem je utvrzovala v pocitu, že jsou stejné, a společné hráčí schůzky a výlety jsem patrně podporovala déle, než bych byla měla. Tvrdila jsem, že se jim to takhle líbí, ale dnes už vím, že jsem to dělala kvůli sobě. Tím se totiž maskovaly rozdíl mezi nimi, které jsem nechtěla vidět.

Jedna z posledních šťastných vzpomínek na syna se datuje do doby před rokem a půl, několik dnů před tou nehodou. Byli jsme na zahradě. Bylo teplé odpoledne posledního červencového dne – čistě modrá obloha, nevelké chuchvalce mráčeků, trávník zářící po deštivém předchozím týdnu jasnou, třpytivou zelení. Náprstníky byly v plném květu a fialovo-bílé flétničky jejich květů se energicky vypínaly do výše. Tom dokončil první dva trimestry tesařského kurzu a my jsme si pomalu zvykli na vůni hoblin a jemný prach, který míval na oblečení, vlasech a řasách, když se vracel domů. Od jara pracoval o víkendech v kanoistickém klubu.

Krátce předtím se poprvé zmínil o Julii. „Je zaměstnaná na plný úvazek,“ řekl. „Organizuje práci dobrovolníků. Je fakt milá,“ zakřenil se. „Má růžové vlasy. Přiděluje mi legrační děcka, se kterými mám pracovat,“ zasmál se. „A když se vrátím, vždycky mi uvaří hrnek zeleného čaje.“ Ušklíbl se. „Prý mi prospívá víc než to černý kafe, kterým se věčně nalévám. No,

vlastně mi začíná chutnat, jenže to jí nemůžu říct.“ Tehdy jsem ho vůbec poprvé slyšela mluvit o nějakém děvčeti. Ráda bych mu položila spoustu otázek. Jaká je? Kolik je jí let? Třeba bys ji k nám mohl pozvat. *Růžové vlasy?* Otevřela jsem pusou. Pak jsem ji zase sklapla. Postupem času se o Julii rozpovídal víc. „Jsme jen kamarádi,“ opáčil, když jsem se ptala. Ale pokaždé, když vyslovil její jméno, se začervenal. Setkala jsem se s ní jednou, v tom centru, kam jsem přijela Toma vyzvednout. Mačkali se k sobě u přepážky a smáli se. Potlačovala jsem nutkání dát najevo příliš velký zájem. Nejvíc záleželo na tom, že vypadal tak šťastně. Bylo zjevné, že mu život venku svědčí. Připadal mi jiný, tak nějak starší. Ramena se mu rozšířila, tělo prodloužilo a dorostlo. Vlasy měl dlouhé a vyšisované od slunce. Snadno se opaloval, takže měl pleť osmahlou do tmavohněda. Ta hrůza z uplynulého roku jako by byla dávno zapomenuta. Vymazalo ji slunce, zaměstnání a nově nalezené sebevědomí. Vzpomínám si, jakou samolibost jsem cítila. V duchu jsem si gratulovala. Dovolila jsem si polevit v ostražitosti. A to byla asi chyba.

Stála jsem u zadního vchodu, rukou jsem si zastínila oči a pohlédla jsem přes nevelký travnatý svah, po kterém dvojčata kdysi válela sudy. Tom stál vzadu na zahradě na žebříku a připevňoval na bílou břízu ptačí budku. Už jsme propásli období hnízdění, jak tvrdil David, a nepodařilo se nám ji včas nachystat ani na jaro. Tom prohlásil, že by to měl udělat aspoň teď. „Člověk nikdy neví!“ zasmál se. „Třeba se ještě nastěhuje nějaký opozdilec. Sem?“ zahalekal. „Sem na ni uvidíš z kuchyně...“

„Jo!“ křikla jsem. „Tam je to prima!“

Umístil budku na větev a z kapsy vytáhl hřebík; stiskl ho mezi zuby a chopil se kladiva.

Tahle ptačí budka byla jeho vánoční dárek pro mě.

Tom rozdával dárky mnohdy nahodile, v závislosti na svých kolísajících pocitech ohledně zla konzumerismu. Tehdy nás o Vánocích dost překvapil, protože ačkoli ho silně ovlivnila kniha o Christopheru McCandlessovi, rozdál nám pečlivě zabalené dárky.

Můj dárek byl v papíru se stříbrnými andělíčky.

„Moc ti děkuju! To je fantastické!“ prohlásila jsem s očima upřenýma na balíček, který mi ležel na klíně.

Moje nadšení způsobilo, že se Carolyn na protější straně pokoje naježila.

„Tohle není jen tak nějaká obyčejná ptačí budka,“ podotkl Tom, když jsem balíček otevřela a poděkovala. „Opatřil jsem ji kamerou.“ Naklonil se ke mně, aby mi zařízení předvedl. „Takže až pták snese vajíčka, můžeš si kameru zapnout a koukat v telce na živé vysílání.“

„Tome, to je nádhera!“ řekla jsem. „Hezky jsi to vymyslel.“

Vzrušeně si poposedl v křesle. „Bude to jako dům z *Velkého bratra*,“ pronesl. „Jenže pro ptáky!“

Všichni jsme se zasmáli. Dokonce i Carolyn.

Rok a půl jsme zahradu zanedbávali. Budka je teď schovaná pod hustým listím. Do otvoru by se dokázala prodrat leda tak fretka.

Loni na jaře, poté, co Tom zmizel, se tam zabydlel pták. Kos. Den co den jsem zapínala kameru a každý večer pozorovala, jak ptačí matka pečlivě buduje hnízdo z větviček, chmýří a listů. Byla tam čtyři kropenatá vajíčka, každé jako světlý tyrkys.

Když se čas přiblížil, uháněla jsem vždycky z práce domů a pak jsem proseděla na kanapi celé hodiny a ve stavu nervózního očekávání ten chomáč černočerného peří pozorovala. Přestože jsem věděla, že mě kosice nemůže vidět, připadalo mi to, jako bychom nad sebou navzájem bděly. Jak jsem tak seděla na gauči, cítila jsem se pod dozorem drobného oranžového korálku jejího oka v bezpečí. Naivně jsem doufala, že vylíhnutí kosích mláďat třeba nějak přivolá Tomův návrat.

Když se ptačí miminka vyklubala, hnízdo se divoce hemžilo životem. Než jsem musela odejít do práce, jen jsem ptáčata krátce zahlédla. Byla šedá, bezmocná a poslepu se domáhala krmení, zatímco jejich matka trpělivě sytila jeden otevřený zobáček po druhém.

Vzpomínám si, že ten den byl na březem teplý až moc, a třebaže jsme měli okna dokořán, v ordinacích bylo dusno a vydýcháno. Od rána jsem byla celá nedočkavá, a když jedna pacientka zrušila odpolední schůzku, odešla jsem z práce brzo.

Zapnula jsem televizi: na obrazovce prázdno. Nebylo nač se dívat. Zkontrolovala jsem připojení, pohrála si s dálkovým ovladačem. Nic. Uvnitř budky jen hnědá tma. Kosice uletěla, a když jsem najela zoomem blíž, uviděla jsem, že po hnízdě se jako cáry nedojedeného masa válejí bezduchá tělíčka jejich dětí.

Tři

V pondělí ráno máme na oddělení poradu o případech a s prezentací jsem na řadě já. Je jasné, o kom bych se měla zmínit. Jsou to sotva tři dny, co jsem tohle uspořádání vysvětlovala Stephanii, naší nové kolegyni. „Představujeme kolegům pacienty, které považujeme za komplikované,“ řekla jsem jí. „Máme zde prostor, kde zkoumáme vlastní nevědomí i to, jak by mohlo ovlivňovat naši práci.“

Přitakává tak nadšeně, až se jí mikádo houpe.

Zmiňuju se o „projekci emocí“ a dávám si záležet na tom, abych pohovořila o přenosu a protipřenosu. Záměrně používám terminologii, ve které se nevyzná. Ale v čase, kdy bych očekávala, že se bude ptát, žádat o vysvětlení nebo bude přinejmenším zmatená, nenastane nic.

„Takže jednou za čtrnáct dnů?“ chce vědět, zatímco si ťuká příslušné datum do kalendáře v telefonu.

Stephanie o sobě dala našemu oddělení vědět dávno předtím, než se vůbec objevila osobně. Dva týdny před svým

nástupem denně mailovala nebo telefonovala. Většinou se jednalo o drobné administrativní záležitosti: o parkovací kartu, členství v knihovně a žádosti o různé formuláře, které nepotřebovala. Mezi těmi, co došly až ke mně, byl dotaz, jak je to s účastí na konferenci o teorii traumatu a připoutanosti, a žádost o „relevantní literaturu“, kterou by si měla nastudovat, než nastoupí. „Je nějak aktivní!“ podotkla Paula v průvodním e-mailu.

Když jsem si pročetla její studijní výsledky, viděla jsem samé úspěchy: z Oxfordu vyšla jako premiantka, po pouhém roce v praxi jí (stejně jako před mnoha lety mně) nabídli místo v kurzu klinické psychologie. Viděla jsem však také někoho, kdo byl už na třech stážích zaměřených na oblast kognitivně behaviorální terapie. S naším léčebným přístupem neměla Stephanie žádné zkušenosti a vzhledem k jejímu osobnímu prohlášení jsem sotva nalézala důvod, proč se rozhodla nastoupit jako odbornice právě sem k nám. Jak jsem si tak prohlížela její úhledně symetrické mikádo a nehty s pečlivou manikúrou, uvědomila jsem si, že se Paula mylí: Stephanieinou motivací není aktivita, nýbrž úzkost.

Na konci našeho prvního setkání jsem se k ní pokusila najít cestu, a tak jsem se jí zeptala na doporučenou literaturu.

„Byla dobrá,“ opáčila.

„Co soudíte o Melanii Kleinové?“ nevzdávala jsem to, protože jsem věděla, že většině studentů činí hutný vyjadřovací styl této vědkyně potíže.

„Vážně zajímavá práce,“ kývla nevzrušeně. „Moc děkuju, že jste mě k ní nasměrovala.“

A tehdy jsem pochopila, proč mě Stephanie tak dráždí. Nešlo o to, že má mezery v teorii i v porozumění. Ani mi

nevadilo její vyhybavé chování a schopnost popírat. Štval mě fakt, že si myslí, že její vystupování je věrohodné. A jaksi věří, že mě oblafne.

Blížím se k zasedačce a v duchu se probírám případy, které bych mohla předložit. Víím, že o Danovi mluvit nemůžu. Kdybych se o něm zmínila, znamenalo by to zaplést do té věci Toma – a bez Toma vlastně není o Danovi moc co vykládat. A tak si místo něj vyberu někoho jiného, kdo je komplikovaný úplně odlišným způsobem.

Většina zaměstnanců už je tam, až na Stana a Maggii, kteří zastupují tým na Alfieho pohřbu. V místnosti je plno a kromě Stephanie tu máme na týden i jednoho medika. Zrovna si hraje s telefonem a na krku má kravatu tak řvavě červenou, až přechází zrak. Budoucí chirurg se dá rozpoznat snadno: divoké doplňky, okázale předstíraná zaneprázdněnost, všemi způsoby si buduje pozici, z níž bude na psychologické myšlení nazírat se stejnou úctou jako na léčení krystaly.

„Hayley Rappleyová,“ pronesu, a jakmile to jméno zazní, zavládne v místnosti atmosféra očekávání, ba dokonce vzrušení. Lidé se zprudka nadechnou a předkloní.

Hayley jsem přijala před měsícem jakožto novou pacientku s doporučením. Když mi ji na schůzi oddělení přidělovali, měla jsem pacientů až moc a dalšího jsem opravdu nepotřebovala. Zejména někoho takového. Ale pak jsem vyslechla detaily celého případu a už jsem neváhala. Toho dne vedla schůzi Maggie a Hayley mi rovnou předala. Všem se ulevilo. Poté, co jsem pracovala s Mattem Johnsonem, putovali všichni komplikovaní mladí lidé ke mně. Nedokázala jsem jim odolat. Jim a také nutkání pohroužit se do problému. Pomáhat. Napravovat.

„Všem vám jsou většinou známy tragické okolnosti tohoto případu,“ pokračuju a otvírám přitom desky. Pak zvednu oči. „Viděla jsem se s ní třikrát, a jak víte, uvolila se, že absolvuje standardních šest sezení.“ Přítomní kývají, vybavuje se jim neobvyklá situace mezi Hayley a jejím otcem.

„Žádné známky po vzpomínkách... žádné vtíravé myšlenky,“ vykládám a listuji přitom svými poznámkami. „A já jsem pořád toho názoru, že pacientka sice něco potřebuje, ale že to nemusejí nutně být naše služby...“

„Nerozumím,“ prohlásí Stephanie. „Proč by nás neměla potřebovat?“

„Protože traumatický zážitek ještě neznamená, že se u člověka projeví *traumatická reakce*. Dotyčný se třeba usilovně snaží s tím zážitkem vypořádat a je to pro něj neobyčejně obtížné, ale nemusí mít symptomy posttraumatické stresové poruchy. A já si nejsem jistá, zda to není právě tenhle případ,“ vysvětluju.

Vyprávím jim, jak ke mně dochází. „Ale odškrtává si jednotlivá sezení jako položky na nákupním seznamu. Ve druhém týdnu během skoro celé schůzky mlčela a koukala z okna. Jsem si přesně vědoma, jak zní dohoda – a toho, jak ovlivňuje práci s pacientkou. Fakt, že slíbila otci, že sem bude docházet. I to, co on ode mne očekává. Mám pocit, že jsem pod tlakem, a zároveň si uvědomuju, že to podněcuje mou snahu Hayley zaujmout.“

Na konci druhého sezení jsem ji požádala, ať přinese něco, co jí připomíná matku. „Tohle obvykle nedělám,“ objasňuju, „ale jak už jsem zde uvedla, tato situace je poněkud zvláštní.“

Líčím skupině, že když jsem si pro Hayley posledně přišla do čekárny, měla na sobě přiléhavé červené šaty, vysoké podpatky a silnou vrstvu líčidla.

„Vpotácela se na těch kramflecích do ordinace, udělala *Ta-dá!* Mávla rukama v gestu, jímž mi předváděla vlastní tělo, a pak se na mě podívala, tvář vzteklou a napjatou: ‚Něco, co mi připomíná matku?‘ prohlásila. ‚Chtěla jste po mně, ať něco přinesu. Tak tady to máte. Mám to na sobě!‘ Ukázalo se, že právě kvůli těmto šatům se mezi Hayley a její matkou strhla ta hádka, která se odehrávala ve chvíli nehody. Podrobnosti neznám. Hayley o tom ještě nemluvila. Vlastně toho vůbec moc nenamluvila.“

Chystám se pokračovat, když vtom mi skočí do řeči Jamie. Mluví s tím lehkým melodickým skotským přízvukem. „Ruth,“ předkloní se na židli, „předtím jsi povídala, žes měla pocit, že je na tebe vyvíjen tlak, aby ses Hayley věnovala.“ Odmlčí se. „Říkám si... Jaké by to asi bylo, kdyby ses jí nevěnovala?“ zeptá se mě. Při těch slovech si hladí hřbet nosu, což dělává, když mluví na veřejnosti. Tenhle zvyk si vypěstoval, poněvadž je od přírody plachý.

Oči všech se stočí od Jamieho ke mně. Čeká se na mou odpověď.

Jamie je dobrý. Měl by být. Jsem totiž jeho supervizorkou. Dělá přesně to, co bych udělala já, kdyby se naše role obrátily. Ví, že hraju na jistotu, soustřeďuju se na detaily případu a držím se stranou. Jamie se mě snaží ulovit jako rybu a já se krotím ze všech sil, abych mu z háčku unikla.

Přítomní vyčkávají. Vedle mě sedí Stephanie, v ruce propisku. Ucítím, jak mě v zátylku šimrá horkost. Přeju si, aby na mě přestali civět.

„Kdybich se jí nevěnovala?“ opakuju beze spěchu. „No, obávám se, že to by byla ztracená. Ztracená a rozzlobená. Tak se cítí spousta patnáctiletých holek.“ Zaváhám. „Ale svědkem smrti vlastní matky jich zase tolik není.“